

MISCELLANIA O POUČEVANJU SLOVENSKEGA JEZIKA NA KARLOVI UNIVERZI V PRAGI

Oglašam se na poskuse uvesti angleščino kot učni jezik v slovensko visoko šolstvo, ki sem jih kot Slovenka in kot visokošolska učiteljica brezkompromisno odklanjala. Debato, ki je vzniknila v slovenskem javnem prostoru leta 2016, sem budno spremljala. Sem slovenistka, pesnica, živim v tujini, tako da sem na vprašanje jezikov zelo občutljiva: po eni strani zelo odprta za večjezičnost, po drugi strani pa sem v svojih najglobljih predstavah o maternem jeziku dogmatično nepopustljiva. Slovenski jezik sprejemam kot prvi jezik v svojem zaznavanju in doživljanju, to je alfa in omega mojega znanstvenega in drugačnega razmišljanja in pisanja.

Poskusi uvesti angleščino kot predavateljski jezik v slovensko šolstvo so me osupnili in razočarali. Že od začetka sem bila sama kot predstavnica predavateljskega kadra – na tuji univerzi – proti anglizaciji slovenskega visokega šolstva in sem tudi podpisala peticijo, ki je krožila na internetu, v kateri sem se zavzemala za pravico do slovenskega jezika kot pravico slovenskih študentov, da na slovenskih visokih šolah in univerzah poslušajo predavanja v slovenskem jeziku. Predavanja v angleščini kot internacionalnem jeziku se mi zdijo nesmiselna. Vprašanje tujega jezika na slovenskih univerzah je zame vprašanje slovenske identitete. Poskuse lahko ponazorim z drastično primero: Slovenci oziroma intelektualne elite, ki odločajo za nas o nas, si sami kopljejo svoj lasten grob.

Že petnajst let predavam na Filozofski Fakulteti Karlove univerze v Pragi (FF UK). Zelo bi me presenetilo, da bi tudi v današnjem globaliziranem svetu češki politiki in intelektualci sprožili zahtevo po angleškem jeziku na čeških univerzah. Na Karlovi univerzi se predava v češčini, nisem še slišala, da bi obstajali poskusi globalizacije češkega visokega šolstva. Čehi so v tem zdravo pragmatični: obstajajo sicer študijski programi, kjer poučujejo predavatelji v angleščini in nemščini (ali v drugih svetovnih jezikih), vendar so to posebni študijski programi, prilagojeni Erasmusovim in Ceepusovim študentom iz Evrope in številnim ameriškim študentom. V zadnjih letih so se ti programi zelo razrastli, saj veliko evropskih in ameriških študentov poskuša del svojega študija preživeti na znani Karlovi univerzi in v kulturno in drugače odprti Pragi. Skratka: na Filozofski fakulteti Karlove univerze se predava v materinščini. Značilna je tudi t. i. tolerirana večjezičnost na predavanjih: na Filozofski fakulteti UK je veliko majhnih kateder, na katerih se poučujejo tudi mali jeziki, literature in kulture in to fakulteta poudarja kot svojo prednost. Slovenščina je ena izmed šestih specializacij na Katedri za balkanistične in južnoslovanske študije. V okviru programa lahko predavam tudi v slovenščini: študenti od drugega letnika že toliko obvladajo slovenski jezikovni sistem, da lahko to počnem brez težav. Zelo sem ponosna, da lahko predavam slovensko književnost v slovenščini na tradicionalni, prestižni praški univerzi. Poleg tega seveda predavam tudi v češčini, saj imam predavanja

tudi za študente drugih specializacij in izbirna predavanja za celotno fakulteto. Lahko pa se odločim tudi za angleščino v okviru izbirnih predavanj. V letu 2016 smo na Katedri za južnoslovanske in balkanistične študije za vse specializacije popolnoma spremenili triletni program. Po predpisih FF UK smo v program vsake specializacije celo morali dati en predmet v jeziku specializacije: en predmet v okviru slovenskega programa mora biti obvezno v slovenščini.

Zgrožena sem ob predstavi, da slovenski študent ne bi imel več možnosti slišati predavanja na slovenski univerzi v slovenščini. Nimam nič proti angleščini: tudi tukaj v Pragi lahko izbirna predavanja razpišemo v angleščini. Angleščina je moj »tretji jezik«, ki ga najbolj obvladam, rada imam angleško kulturo in angleško literaturo, občasno tudi pišem članke v angleščini, večkrat sem po nekaj mesecev bivala v angleškem prostoru. Kljub temu pa se zavedam, da bi me dejstvo, da bi morala slovensko književnost na splošno predavati v angleščini, gotovo omejilo v izrazu in pedagoškem zamahu – vsaj za nekaj časa.

Češki kulturni prostor, v katerem se gibljem, je jezikovno raznolik, večkulturnen, mnogoznačen, moja univerzitetna kariera na Karlovi univerzi temelji na dejstvu, da so me sprejeli kot češko znanstvenico na češko fakulteto, še vedno pa sem globoko hvaležna za možnost, da študentom slovenščine lahko predavam v slovenščini.

Alenka Jensterle - Doležalová

Karlova univerza v Pragi, Filozofska fakulteta, dolezalova.l@volny.cz

RAZMIŠLJANJE O VPRAŠANJU JEZIKA V VISOKEM ŠOLSTVU

Jezik med stroko in politiko, med pričakovanji in stvarnostjo

Vabilo, naj za strokovno revijo napišem svoje razmišljanje o vprašanju jezika v visokem šolstvu, me je postavilo v nenavaden položaj: iz politike sem se umaknila avgusta 2014, iz stroke pa že v novembru 2000. In ko opazujem dogajanje, ki mi je zapolnjevalo poklicno življenje več kot štiri desetletja, vem, da se, ko ugasnejo žarometi ali ko se za tabo zapro vrata institucije, v kateri si deloval, vse preseli na raven interesne dejavnosti. In čeprav ne želiš biti nergava starostnica, moraš kdaj pa kdaj vendarle povedati, da se je marsikdaj marsikaj že dogajalo in zgodilo, predvsem pa da s prestopom iz enega poklica v drugega ali iz enega statusa v drugega nisi izgubil poprejšnjega vedenja in znanja.

Tega ne bi zapisala, če se ne bi pri premišljevanju o tem, kako se je politika v poldrugem desetletju, ko sem bila poklicno vpeta vanjo, opredeljevala do